

Sınıf Öğretmenlerinin Yaratıcı Drama ve Değerlere İlişkin Metaforik Algıları¹

The Metaphoric Perceptions of Classroom Teachers About Creative Drama and Values¹

Seher YARAR KAPTAN²

Ayşegül OĞUZ NAMDAR³

Makale Türü / Article Type: Araştırma makalesi / Research manuscript

Başvuru Tarihi / Application Date: 30.05.2021

Kabul Tarihi / Accepted Date: 28.06.2021

Atf İçin / To Cite This Article: Yarar Kaptan, S. ve Oğuz Namdar, A. (2021). Sınıf öğretmenlerinin yaratıcı drama ve değerlere ilişkin metaforik algıları. *Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (REFAD)*, 1(1), 1-15.

ÖZ: Bu çalışmada, sınıf öğretmenlerinin yaratıcı drama ve değerlere ilişkin metaforik algılarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda araştırmanın çalışma grubunu Türkiye genelinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ilkokullarda görev yapmakta olan 27 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Katılımcıların belirlenmesi sürecinde, amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Yaratıcı drama ile değer eğitimi uygulamaları öncesinde ve sonrasında sınıf öğretmenlerinin yaratıcı drama ve değerlere ilişkin metaforik algılarının belirlenmesi amacı ile bu çalışmada nitel araştırma kapsamında gelişimsel tarama modeli tercih edilmiştir. Sınıf öğretmenlerine yaratıcı drama ile değerler eğitimi uygulamaları eğitimi verilmiştir. Uygulamanın öncesinde ve sonrasında, araştırmacılar tarafından geliştirilen 'Yaratıcı Drama ve Değerler Metafor Formu' veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Veri toplama aracı ile sınıf öğretmenlerinden ön uygulama ve son uygulama şeklinde elde edilen veriler, nitel veri analiz yöntemlerinden içerik analizi tekniği ile analiz edilmiştir. Her bir soruya ilişkin kod ve frekans tabloları hazırlanmış ve alt problemler doğrultusunda sunulmuştur. Tabloların devamında sınıf öğretmenlerinin bakış açılarını yansıtabilmek amacıyla doğrudan görüşlerine de yer verilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre sınıf öğretmenlerine yaratıcı drama ile değerler eğitimi profesyonel gelişim programı uygulaması sonrasında, uygulama öncesine göre daha çeşitli metaforlar ürettikleri görülmüştür. Değerler eğitiminde drama uygulamalarının yaygınlaştırılabileceği, katılımcı sayısı artırılarak bu uygulamaların yapılabileceği ve sınıf öğretmenlerinin yanı sıra diğer branş öğretmenlerinin de drama ile değerler eğitimi uygulamalarına katılabileceği önerilmiştir.

¹ Bu çalışma, TÜBİTAK-4005 Bilim ve Toplum Yenilikçi Eğitim Uygulamaları kapsamında desteklenen ve 18-25 Kasım 2017 tarihleri arasında uygulaması yapılan 117B239 proje numaralı "Yaratıcı Drama ile Sınıf Öğretmenlerine Değerler Eğitimi Uygulamaları" adlı projeden üretilmiştir.

² Dr. Öğr. Üyesi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, seher.yarar@erdogan.edu.tr, ORCID: 0000-0001-5714-3684

³ Doç. Dr., Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, aysegul.oguz@erdogan.edu.tr, ORCID: 0000-0002-6853-8507

Anahtar sözcükler: Yaratıcı drama, değerler eğitimi, sınıf öğretmeni, metafor

ABSTRACT: In this study, it was aimed to determine the metaphorical perceptions of classroom teachers about creative drama and values. In this context, the study group of the research consists of 27 classroom teachers working in primary schools affiliated to the Ministry of National Education throughout Turkey. In the process of determining the participants, the criterion sampling method, one of the purposive sampling methods, was used. In this study, a developmental survey model was preferred within the scope of qualitative research in order to determine the metaphorical perceptions of classroom teachers about creative drama and values before and after value education practices with creative drama. Classroom teachers were trained on practices of creative drama and values education. Before and after the application, "Creative Drama and Values Metaphor Form" developed by the researchers was used as a data collection tool. With the data collection tool, the data obtained from the classroom teachers in the form of pre-application and post-application were analyzed by utilizing content analysis technique, one of the qualitative data analysis methods. Code and frequency tables for each question were prepared and presented in line with the sub-problems. In the continuation of the tables, direct views of the classroom teachers are also included in order to reflect their point of view. According to the results of the research, it was seen that after applying creative drama and values education professional development program to classroom teachers, they produced more various metaphors than before the application. It has been suggested that drama practices can be widespread in values education field, that these practices can be applied by increasing the number of participants, and that teachers in other fields as well as classroom teachers can participate in the applications of drama and values education.

Keywords: Creative drama, values education, classroom teacher, metaphor

1. GİRİŞ

‘Değer’ kavramı Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük’te ‘bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık, kıymet; bir şeyin para ile ölçülebilen karşılığı, bedel, kıymet, paha, valör; üstün nitelik, meziyet, kıymet; bir ulusun sahip olduğu sosyal, kültürel, ekonomik ve bilimsel değerlerini kapsayan maddi ve manevi öğelerin bütünü’ olarak tanımlanmıştır (TDK, 2021). Değerlerin genel işlevleri ise Fichter (1990) tarafından şu şekilde ortaya konmuştur:

- Değerler, bireylerin sosyal yaşam koşullarını ve kurallarını yargılayabilmesinde hazır birer araç olarak kullanılır.
- Değerler, bireylerin ilgi ve dikkatlerini maddi kültür objeleri üzerinde yoğunlaştırır.
- Değerler, toplumların ideal düşünme ve davranma yollarını belirlemede kullanılır.
- Değerler, toplumsal hayatın bir parçası olan bireyin sosyal rollerini seçmesine ve gerçekleştirilmesine rehberlik eder.
- Değerler, kişilerin sosyal kontrol araçlarıdır.
- Değerler, bireylerin sahip olması gereken toplumsal dayanışma araçlarıdır.

Değerler eğitiminin pek çok amacı vardır. Altan’a göre (2011) değerler eğitiminin amaçlarından biri toplumsal hayatta giderek büyüyen bir sorun haline gelen etik, ahlâkî ve akademik konularda yardımcı olmak ve içinde bulunduğumuz dünyanın daha yaşanılır ve güvenilir bir hal almasına katkı sağlamaktır. Bunun yanı sıra değerler, bireylerin davranışları, tutumları ve düşüncelerine kılavuzluk ederek toplumun huzuru ve devamlılığı için de oldukça önemli rol üstlenmektedirler (Beldağ, Özdemir ve Nalçacı, 2016).

Değerler eğitiminde kullanılan pek çok yöntem ve teknik vardır. Bu yöntemlerden biri de yaratıcı dramadır. Adıgüzel (2014) drama kavramını, bir grubun üyelerinin sahip oldukları gerçek yaşam tecrübelerinden hareket ederek bir hedefin, doğaçlama, rol oynama (rol alma) gibi teknikler aracılığı ile canlandırılması olarak tanımlamaktadır. Yaratıcı drama, dünyada ve Türkiye’de eğitim öğretim kapsamında uzun zamandır kullanılmaktadır. Öğrenciye doğrudan ve aktif katılım ortamı sağlaması bakımından yapılandırıcı yaklaşımın doğasına en uygun yöntemlerden biridir. Dramanın amaçları McCaslin (1990) tarafından şu şekilde ifade edilmiştir: Sosyal sorumluluk bilinci geliştirmek, duygu kontrolü becerisi kazandırmak, estetik davranışları ön plana çıkarmak, bağımsız, eleştirel ve özgün düşünceler geliştirmek, kendini ifade etme becerisi geliştirmek, dil gelişimini ve iletişim becerilerini güçlendirmek, yaratıcılık ve hayal kurma becerisini geliştirmek, kendini daha iyi tanımasını sağlamak ve kendini gerçekleştirmek için gerekli olan becerileri kazanmak, demokratik tutumları benimsemek ve bunları davranış haline getirmek, uyum - güven içinde çalışma becerisi geliştirmek ve birlikte çalışma becerisi kazandırmak.

Değerler, dolaylı ya da doğrudan yaratıcı dramanın doğasında yer alabilmektedir. Ayrıca ilk kez 2005’te “kavram” olarak öğretim programlarında yer alan değer eğitimi, günümüze kadar farklı derslerin öğretim programlarında yer almış olsa da en son 2018 yılında yapılan güncelleme ile temel eğitim ve ortaöğretim programlarının tamamında öğretim programının bel kemiğini oluşturan önemli bir başlık olarak karşımıza çıkmaktadır (Beldağ, 2019). Bu noktada öğretim programlarının okullardaki uygulayıcısı olan öğretmenlerin değerler eğitimine ilişkin bilgi ve deneyim sahibi olmalarının önemi artmıştır. Değerlerin kazandırılmasında, öğrencilerin aileden aldıkları değer eğitiminin sistematik bir şekilde işlenmesinin ilk basamağı olan ilkökul düzeyinde alınan eğitimin rolü oldukça büyüktür. Bu bağlamda sınıf öğretmenlerinin değerlere ilişkin farkındalık sahibi olmaları, değerleri içselleştirmeleri ve paylaşmaları da büyük önem taşımaktadır. Değerler eğitiminde öğrenciyi aktif kılan ve yaşayarak öğrenmelerini sağlayan öğretim yöntemlerinden biri olan drama yönteminin kullanımı ile sınıf öğretmenlerine bilgi ve deneyim kazandırılabilir. Bu noktadan hareketle sınıf öğretmenlerinin yaratıcı drama ve değerlere ilişkin farkındalıklarının ve bu kavramlara ilişkin metaforik algılarının belirlenmesinin alan yazına farklı bir pencere açacağına inanılmaktadır. Nitekim Coşkun’a göre (2010) metafor, bireye iki olay, konu ya da kavram arasında karşılaştırma yapmayı, bunlar arasındaki benzerlikleri mecazlı bir anlatımla sunmayı ve iki şey ile ilgili benzerliklere dikkat çekmeyi sağlar.

Bu araştırma kapsamında da sınıf öğretmenlerine verilen yaratıcı drama etkinlikleri ile değerler eğitimi uygulamaları öncesi ve sonrasında sınıf öğretmenlerinin yaratıcı drama ve değerler ile ilgili ürettikleri metaforlar incelenmiş ve sonuçlar doğrultusunda önerilerde bulunulmuştur.

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, yaratıcı drama etkinlikleri ile değerler eğitimi uygulamaları gerçekleştirerek sınıf öğretmenlerinin farkındalıklarına katkı sunmak, yaratıcı drama ve değerlere ilişkin metaforik algılarını belirleyebilmektir. Bu temel amaç doğrultusunda aşağıdaki problemlerin yanıtları sorgulanmıştır;

1. Sınıf öğretmenlerinin yaratıcı drama kavramına ilişkin metaforik algıları nasıldır?
2. Sınıf öğretmenlerinin yaratıcı drama lideri kavramına ilişkin metaforik algıları nasıldır?
3. Sınıf öğretmenlerinin yaratıcı drama mekânı kavramına ilişkin metaforik algıları nasıldır?
4. Sınıf öğretmenlerinin yaratıcı drama katılımcısı kavramına ilişkin metaforik algıları nasıldır?
5. Sınıf öğretmenlerinin değer kavramına ilişkin metaforik algıları nasıldır?

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, nitel araştırma yaklaşımı çerçevesinde tekil tarama modelinde desenlenmiş bir çalışmadır. Nitekim mevcut durumun tespit edilmesinde tercih edilen (Çepni, 2009) genel tarama modellerinden biri olan tekil tarama modeli, anlık durum tespitlerine imkan sunmasının yanı sıra zamansal gelişim ve değişimlerin de belirlenmesinde kullanılabilir (Karasar, 2009: 77). Şahin Çakır'ın (2019) da ifade ettiği gibi gelişimsel araştırmalar bireylerin hayatlarının farklı zaman dilimlerinde herhangi bir konu, durum, olgu ve olaylar hakkındaki duygu, düşünce ve davranışlarındaki değişim ve gelişimlerini incelemek amacıyla kullanılabilir. Bu sebeple yaratıcı drama ile değer eğitimi uygulamaları öncesinde ve sonrasında sınıf öğretmenlerinin yaratıcı drama ve değerlere ilişkin metaforik algılarının belirlenmesi amacı ile bu çalışmada gelişimsel tarama modeli tercih edilmiştir. Bu araştırma, projenin yürütücüsü ve uzmanı tarafından hazırlanmıştır.

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu TÜBİTAK 4005-Bilim ve Toplum Yenilikçi Eğitim Uygulamaları kapsamında desteklenen 117B239 kodlu “*Yaratıcı Drama ile Sınıf Öğretmenlerine Değerler Eğitimi Uygulamaları*” başlıklı projenin katılımcıları olan 27 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi ile belirlenen sınıf öğretmenlerinin seçiminde araştırmacılar tarafından proje başvurusu esnasında belirlenen kriterler ölçüt olarak kullanılmıştır. Bu kriterler; katılımcıların yedi coğrafi bölgeye ve cinsiyetlere göre eşit dağılması olarak belirlenmiştir. Bununla beraber katılımcıların herhangi bir şekilde katılmama durumunda yedek listeden katılımcılar projeye dahil edilmiştir.

Projeye başvuru yapan öğretmenlerden, projede esas alınan katılımcı seçme kriterleri doğrultusunda katılımcı olarak 30 sınıf öğretmeni belirlenmiştir. Ancak projenin gerçekleştirileceği mekandaki yoğunluktan ötürü yapılan tarih değişikliği sebebi ile 27 sınıf öğretmeni projeye katılmıştır. Araştırmacılar tarafından belirlenen asil listede 15 kadın, 15 erkek öğretmen olmasına rağmen, araştırmaya 13 kadın ve 14 erkek katılım göstermiştir. Bununla beraber, asil listede yer alan sınıf öğretmenlerinin mümkün olduğunca bölgelere dağılımı birbirine yakın olması sağlanmışken, yedek öğretmenlerin projeye dahil edilmesi ile birlikte Güneydoğu ve Karadeniz bölgesinden 6’şar sınıf öğretmeni, İç Anadolu bölgesinden 5, Marmara bölgesinden 4, Doğu Anadolu bölgesinden 3, Ege bölgesinden 2 ve Akdeniz bölgesinden 1 sınıf öğretmeni katılmıştır.

2.3. Veri Toplama Aracı: Yaratıcı Drama ve Değerler Metafor Formu

Araştırma verileri, araştırmacılar tarafından geliştirilen metafor formu ile elde edilmiştir. Bu araştırma kapsamında sınıf öğretmenlerinin yaratıcı drama ve değerlere ilişkin metafor algıları ön uygulama ve son uygulama olarak incelenmiştir. Araştırmacılar tarafından geliştirilen nitel veri toplama aracında yedi tane madde bulunmaktadır. Veri toplama aracında yer alan maddeler aşağıda sunulmuştur:

- Yaratıcı drama..... gibidir, çünkü.....
- Yaratıcı drama lideri..... gibidir, çünkü.....
- Yaratıcı drama mekânı gibidir, çünkü.....
- Yaratıcı drama katılımcısı..... gibidir, çünkü.....
- Değer..... gibidir, çünkü.....
- Değer..... gibidir, çünkü.....
- Değer..... gibidir, çünkü.....

2.4. Verilerin Toplanma Süreci

- Proje başvuruları tamamlanıp, TÜBİTAK tarafından onaylandıktan sonra, proje takvimi kapsamında proje başvuruları alınmış ve araştırmacılar tarafından belirlenen ölçütler doğrultusunda katılımcılar seçilmiştir.
- Tarih değişikliği nedeniyle projeye katılamayacağını beyan eden asil listedeki öğretmenlerin yerine yedek listedeki öğretmenlerin dahil edilmesi ile herhangi bir sorun yaşanmadan proje tamamlanmıştır.
- Projede yedi gece, sekiz gün kapsamında yaratıcı drama yöntemi ile desteklenmiş değerler eğitimi uygulamaları yapılmıştır.
- Etkinliklere başlamadan önce sınıf öğretmenleri, projenin amacı, niteliği ve kapsamı hakkında bilgilendirilmiş; elde edilen verilerin sadece bilimsel amaçlı kullanılacağı ve kimliklerinin kesinlikle gizli tutulacağı açıklanmıştır.
- Yaratıcı Drama ve Değerler Metafor Formu etkinliklerden önce ve sonra ön uygulama-son uygulama şeklinde araştırmacıların gözetiminde uygulanmıştır.
- Veriler, 18-25 Kasım 2017 tarihleri arasında Rize Çayeli Hizmet İçi Eğitim Enstitüsü ve Akşam Sanat Okulu'nda toplanmıştır.

2.5. Verilerin Analizi

Metafor Formu aracılığı ile sınıf öğretmenlerinden ön uygulama ve son uygulama şeklinde elde edilen veriler, nitel veri analiz yöntemlerinden içerik analizi tekniğinden yararlanılarak analiz edilmiştir. İçerik analizinde temel amaç; *“Toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. İçerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucuların anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır”* (Yıldırım ve Şimşek, 2016: 242). Araştırmaya katılan 27 öğretmeninden elde edilen veriler ön uygulama ve son uygulama olarak ayrı ayrı analiz edilmiştir. Öğretmenlerin sorulara verdikleri cevaplar üzerinden belli kodlamalar oluşturularak ön uygulama ve son uygulama analizleri yapılmıştır ve tablolara aktarılmıştır. Hazırlanan tablolar alt problemler doğrultusunda bulgularda sunulmuş ve görüşleri alınan sınıf öğretmenlerinin bakış açılarını yansıtabilmek amacıyla bulguların sunumunda öğretmenlere verilen kodlar aracılığıyla doğrudan alıntılara da yer verilmiştir. Öğretmen görüşlerine yer verilirken ön uygulamadaki katılımcı isimleri KÖ1, KÖ2, KÖ3... KÖ27

olarak, son uygulamadaki katılımcı isimleri KS1, KS2, KS3... KS27 olarak kısaltılmıştır. Bunun yanı sıra sınıf öğretmenleri tarafından yalnızca bir kez ifade edilen metaforlar da tablolarda yer alan “Diğer” seçeneği altında verilmiştir.

2.5. Geçerlik ve Güvenirliğin sağlanması

Nitel araştırmalar ile ilgili literatürde niteliği artırmak için kullanılan önlemler olarak; katılımcı teyidi, uzun süreli çalışmalar, ayrıntılı betimleme, kısa yoldan denetleme, eş denetleme (uzman incelemesi), çeşitleme, negatif ve alternatif sonuçlarla karşılaştırma, çarpık durumları gösterme, kendini değerlendirme, araştırmanın sınırlarını ortaya koyma, analiz formu, bağlantılara yoğunlaşma, ayrıntılı alıntılar yapma, rastlantısal örneklem seçme, tekrarlı sorular, sorularla araştırmacının kendi rolünü sorgulaması yer almaktadır (Yıldırım, 2010). Bu çalışma kapsamında ise geçerlik ve güvenirliğin artırılmasını sağlamak amacı ile katılımcı teyidi, ayrıntılı betimleme, eş denetleme, negatif ve alternatif sonuçların karşılaştırılması, araştırmanın sınırlarının belirlenmesi, ayrıntılı alıntılar yapılması ve tekrarlı sorular önlemleri alınmaya çalışılmıştır. Araştırmaya dahil olan tüm öğretmenlerden katılımcı onayı alınmış, araştırma süreci ile birlikte veri toplama ve analiz süreçleri ayrıntılı betimlenmeye çalışılmış, araştırmanın her aşamasında TÜBİTAK tarafından bir dış uzman denetimi hem de araştırmacıların süreci eş zamanlı denetlemesi sağlanmış, araştırmaya katılan tüm öğretmenlerin formu eksiksiz doldurması sağlandığı için negatif ve alternatif sonuçların karşılaştırılması da yapılabilmektedir. Ayrıca Yaratıcı Drama ve Değerler Metafor Formunda yer alan tekrarlı sorular ve öğretmenlere verilen kodlar aracılığı ile doğrudan alıntılar yapılması da geçerliği artırmak için alınan önlem olarak gösterilebilir. Nitekim Creswell ve Miller’a göre (2000) göre, araştırılan durumu, katılımcıları ve nitel araştırmanın temalarını ayrıntılı bir şekilde betimlemek, bir araştırmada güvenirliliği sağlamanın yollarındandır.

Çalışma kapsamında araştırma ve yayın etiği ilkeleri de göz önünde bulundurulmuştur.

3. BULGULAR

Çalışmanın bu bölümünde veri toplama sürecinde Yaratıcı Drama ve Değerler Metafor Formu’ndan elde edilen bulgular, araştırmanın alt problemleri doğrultusunda sunulmuştur. Araştırmanın birinci alt problemi “*Sınıf öğretmenlerinin yaratıcı drama kavramına ilişkin metaforik alguları nasıldır?*” şeklinde düzenlenmiş ve sınıf öğretmenlerin ön uygulama ve son uygulamadan elde edilen bulguları Tablo 1’de birlikte sunulmuştur.

3.1. Sınıf Öğretmenlerinin Yaratıcı Drama Kavramına İlişkin Metaforik Alguları

Tablo 1: Yaratıcı Dramaya İlişkin Sınıf Öğretmenlerinin Metaforik Alguları

Kod	Ön uygulama		Kod	Son uygulama	
	Frekans (f)	Öğretmen Kodu		Frekans (f)	Öğretmen Kodu
Hayat	4	1,7,14,21	Uzay-evren	2	1,7,
Gökkuşağı	2	6,24	Okyanus	2	3,12,
Maske	2	7,16	Gökkuşağı	2	18,24,
Müzikal-tiyatro sahnesi	2	12,13	Diğer	1	2,4,5,6,8,9,10,11,13,14,15,16,17,19,20,21,22,23,25,26,27,
Diğer	1	2,3,4,5,9,10,11,15,17,18,19,20,22,23,25,26,27			

Tablo 1’de yaratıcı dramaya ilişkin sınıf öğretmenlerinin metaforik algularına ilişkin ön uygulama bulgularına yer verilmiştir. En sık tekrar edilen kavramlar hayat (4), gökkuşağı (2), maske (2), müzikal-tiyatro sahnesi (2) olarak görülmektedir. “Diğer” seçeneğinde yer alan kavramlar; kendini tanıma sanatı, soyut bilgiyi somuta dönüştüren materyal, özgürlük, balon, güneş, uçmak, en doğal

ortam, araba sürmek, oyun, şeker, ilaç, sihirbazlık, uçan balon, liderlik, en sevdiğin şarkıyı söylemek, üç boyutlu gözlük, ağaç olarak belirtilmiştir. Doğrudan katılımcı görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

KÖ1: 'Yaratıcı drama hayat gibidir, çünkü yaratıcı drama hayatın kendisidir.'

KÖ5: 'Yaratıcı drama havaya bırakılan balon gibidir, çünkü nereye gideceği, ne kadar yükseleceği ve sınırı yoktur.'

KÖ12: 'Yaratıcı drama müzikal gibidir, çünkü duyguları anlatmada çok etkilidir.'

KÖ22: 'Yaratıcı drama uçan balon gibidir, çünkü rengarenk ufuklara uçarken farklı yüksekliklerde, farklı seviyelerde herkese hitap eder ve her seviyedeki bireylerin öğreneceği bir şeylere vesile olur.'

KÖ24: 'Yaratıcı drama gökkuşağı gibidir, çünkü kişinin hayatına farklı renkler katar.'

KÖ26: 'Yaratıcı drama üç boyutlu gözlük gibidir, çünkü orada olmasan da oradaymış gibi hissedersin.'

Tablo 1'de yaratıcı dramaya ilişkin sınıf öğretmenlerinin metaforik algılarına ilişkin son uygulama bulguları incelendiğinde en sık tekrar edilen kavramlar uzay-evren (2), okyanus (2), gökkuşağı (2) olduğu görülmektedir. "Diğer" seçeneğinde yer alan kavramlar kendini anlama, çizgi film, orman, çocuk oyunları, masal, dünya, kanat, hayat okulu, tiyatro sahnesi, kar, ayna, iplik, pasta, su, hayal gücü, deniz, renkli tren, zenginlik, harika bir yemeği koklamak, İsviçre çakısı, dostluk olarak belirtilmiştir. Doğrudan katılımcı görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

KS1: 'Yaratıcı drama uzay, evren gibidir, çünkü yaratıcı dramanın sonu yoktur.'

KS3: 'Yaratıcı drama okyanus gibidir, çünkü tüm birikimleri bir araya gelerek uçsuz bucaksız değerlere dönüşür.'

KS10: 'Yaratıcı drama kanat gibidir, çünkü insanı özgür kılar.'

KS15: 'Yaratıcı drama ayna gibidir, çünkü kendini görme fırsatın olur.'

KS16: 'Yaratıcı drama iplik gibidir, insanları birbirine bağlar.'

KS22: 'Yaratıcı drama renkli tren gibidir, çünkü her vagonu, her kompartımanı ayrı bir yöntem ve teknikle sizi ulaşmak istediğiniz yere götürür. Aynı yolu gitseniz bile her seferinde göreceğiniz manzara farklı olur.'

K26: 'Yaratıcı drama İsviçre çakısı gibidir, sınıfta tek başına her işini görür.'

Araştırmanın ikinci alt problemi "Sınıf öğretmenlerinin yaratıcı drama lideri kavramına ilişkin metaforik algıları nasıldır?" şeklinde düzenlenmiş ve sınıf öğretmenlerin ön uygulama ve son uygulamadan elde edilen bulguları Tablo 2'de verilmiştir.

3.2. Sınıf Öğretmenlerinin Yaratıcı Drama Lideri Kavramına İlişkin Metaforik Algıları

Tablo 2: Yaratıcı Drama Liderine İlişkin Sınıf Öğretmenlerinin Metaforik Algıları

Kod	Ön uygulama Frekans (f)	Öğretmen Kodu	Kod	Son uygulama Frekans (f)	Öğretmen Kodu
Orkestra şefi-maestro	4	12,14,18,22,	Orkestra şefi	5	8,12,14,17,18,
Sihirbaz	2	10,20	Güneş	3	9,11,27,
Rehber	2	11,17,	Su	3	11,22,13,
Sanatçı	2	2,6,	Dost	2	10,15,
Su	2	22,13,	Diğer	1	1,2,3,4,5,6,7,16,19,20 ,21,23,24,25,26,
Arkadaş	2	25,26,			
Diğer	1	1,3,4,5,7,7,8,9,15,16,19, 21,24,27			

Tablo 2’de yaratıcı drama liderine ilişkin sınıf öğretmenlerinin metaforik algularına ilişkin ön uygulama bulgularına yer verilmiştir. En sık tekrar edilen kavramlar orkestra şefi-maestro (4), sihirbaz (2), rehber (2), sanatçı (2), su (2), arkadaş (2) olarak görülmektedir. “Diğer” seçeneğinde belirtilen kavramlar; katılımcı, antrenör, eğlenceli bir ebeveyn, trenin taşıyıcı kısmı, atom karınca, bukalemun, ayna, dünya, psikolog, Yılmaz Vural, kuş, güneş, kitap, şoför olarak belirtilmiştir. Doğrudan katılımcı görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

KÖ10: ‘Yaratıcı drama lideri sihirbaz gibidir, çünkü bizleri olduğumuz dünyadan başka bir aleme götürür.’

KÖ12: ‘Yaratıcı drama lideri maestro gibidir, çünkü farklı sesleri, hisleri orijinal bir eseri yönetir gibi yönetir.’

KÖ14: ‘Yaratıcı drama lideri bir müzik orkestrası şefi gibidir, çünkü ortamdaki birçok farklı sesteni yeni bir uyum yaratmayı sağlayabilmeli.’

KÖ22: ‘Yaratıcı drama lideri koro şefi gibidir, çünkü farklı notaları tanır, farklı notaları uyum içinde birleştirir. Süreç sonunda ise bir senfoninin oluşmasını sağlar veya katkıda bulunur.’

KÖ23: ‘Yaratıcı drama lideri su gibidir, çünkü her çocuğun kişilik karakterine göre ona yönlendirici olmak adına şekil alabilir.’

KÖ26: ‘Yaratıcı drama lideri arkadaş gibidir, çünkü yanında rahat ve güvende hissedersin.’

Sınıf öğretmenlerinin son uygulamadaki yaratıcı drama liderine ilişkin metaforik alguları incelendiğinde en sık tekrar edilen kavramların orkestra şefi (5), Güneş (3), su (3), dost (2) olduğu tespit edilmiştir. “Diğer” seçeneğinde toplanan kavramlar ise şoför, rehber, ülkenin yöneticisi, aile, kapalı bir kutu, takım kaptanı, bukalemun, ressam, vida, izci, dağ, tren istasyonu, silgi, gölge, sihirbaz olarak belirtilmiştir. Doğrudan katılımcı görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

KS1: ‘Yaratıcı drama lideri şoför gibidir, çünkü arabanın nereye gittiğini şoför belirler, sürecin nereye gittiğini lider planlar.’

KS4: ‘Yaratıcı drama lideri aile gibidir, çünkü farklılıklardan bir olmayı anlatır, yol gösterir.’

KS5: ‘Yaratıcı drama lideri kapalı bir kutu gibidir, çünkü sürekli merakta bırakır.’

KS7: ‘Yaratıcı drama lideri bukalemun gibidir, çünkü her an her role girebilir.’

KS13: ‘Yaratıcı drama lideri suya düşen bir damla gibidir, çünkü etkisi halka halka yayılır.’

KS18: ‘Yaratıcı drama lideri orkestra şefi gibidir, çünkü farklı enstrüman çalan farklı yapıdaki birçok insanı uyumlu ve eşgüdümlü olarak yönlendirir.’

KS24: ‘Yaratıcı drama lideri silgi gibidir, çünkü bildiğiniz yanlışlıkları siler. Yeni bir şeyler yazmamız için bizlere yer açar.’

Araştırmanın üçüncü alt problemi “Sınıf öğretmenlerinin yaratıcı drama mekanı kavramına ilişkin metaforik alguları nasıldır?” şeklinde düzenlenmiş ve sınıf öğretmenlerin ön uygulama ve son uygulamadan elde edilen bulguları Tablo 3’te verilmiştir.

3.3. Sınıf Öğretmenlerinin Yaratıcı Drama Mekânı Kavramına İlişkin Metaforik Alguları

Tablo 3: Yaratıcı Drama Mekânı İlişkin Sınıf Öğretmenlerinin Metaforik Alguları

Kod	Ön uygulama		Kod	Son uygulama	
	Frekans (f)	Öğretmen Kodu		Frekans (f)	Öğretmen Kodu
Ev-yuva	5	1,2,24,26,21,	Evren	3	21,22,25,
Dünya	3	9,11,14,	Dünya	3	2,8,7

Oyun parkı	3	10,15,19,	Sonsuzluk	2	4,11,
Sahne	2	6,7,	Doğa	2	9,23,
Mutfak	2	8,25,	Oda	2	5,10
Gökyüzü	2	4,5,	Diğer	1	13,1,3,12,14,15,16,17, .18,19,20,24,26,27
Diğer	1	3,13,16,17,18,20,22,23,25			

Tablo 3'te yaratıcı drama mekânına ilişkin sınıf öğretmenlerinin metaforik algılarına ilişkin ön uygulama bulgularına yer verilmiştir. En sık tekrar edilen kavramlar ev-yuva (5), Dünya (3), oyun parkı (3), sahne (2), mutfak (2), gökyüzü (2) olarak görülmektedir. “Diğer” seçeneğinde yer alan kavramlar; uzay boşluğu, hayat, sinemadaki yeşil alan, panayır, düğün alanı, fantastik bir ortam, bilim merkezi, doğa, kuantum olarak belirtilmiştir. Doğrudan katılımcı görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

KÖ2: ‘Yaratıcı drama mekânı ev gibidir, çünkü kişinin kendini en rahat ve huzurlu hissettiği mekân evidir. Dramada da kendini ifade etme yolu çeşitli olduğundan her duruma uyumlu rahat bir ortam olmalıdır.’

KÖ5: ‘Yaratıcı drama mekânı gökyüzü gibidir, çünkü her yer mekân olarak kullanılabilir.’

KÖ10: ‘Yaratıcı drama mekânı oyun parkı gibidir, çünkü mutluluk verir.’

KÖ16: ‘Yaratıcı drama mekânı sinemadaki yeşil alan gibidir, çünkü kimi zaman bulutların üstü, kimi zaman bir orman, bazen de ıssız bir ada olabilir.’

KÖ22: ‘Yaratıcı drama mekânı bilim merkezi gibidir, çünkü öğrenmeyi eğlenceli hale getirir. Dört duvarla sınırlı değildir.’

KÖ25: ‘Yaratıcı drama mekânı bir fizikçinin kafasındaki kuantum gibidir, çünkü bütün ihtimallerin gerçekleşmesi mümkündür ve her yerde olabilirsiniz.’

Tablo 8’de yaratıcı drama mekânına ilişkin sınıf öğretmenlerinin metaforik algılarına ilişkin son uygulama bulguları incelendiğinde en sık tekrar edilen kavramların evren (3), Dünya (3), sonsuzluk (2), doğa (2), oda (2) olarak görülmektedir. “Diğer” seçeneğinde yer alan kavramlar ise yaşam olan her yer, ev, kara delik, mısır çarşısı, lunapark, boş bir yer, tiyatro sahnesi, panayır, toprak, okyanus, saray, yastık, dergah, tohum olarak belirtilmiştir. Doğrudan katılımcı görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

KS5: ‘Yaratıcı drama mekânı kendi odan gibidir, çünkü en rahat olduğun yerdir.’

KS6: ‘Yaratıcı drama mekânı karavan gibidir, çünkü ihtiyaca göre yeri, yönü değişebilir.’

KS8: ‘Yaratıcı drama mekânı dünya gibidir, çünkü yaratıcı drama her yerde yapılabilir.’

KS16: ‘Yaratıcı drama mekânı tiyatro sahnesi gibidir, çünkü kimi zaman sınıf bazen orman bazen de uzay olabilir.’

KS19: ‘Yaratıcı drama mekânı okyanus gibidir, çünkü içinde o kadar renk, çeşit, olay barındırır.’

KS22: ‘Yaratıcı drama mekânı evren gibidir, çünkü kâinatın her yerinde (şimdilik Dünya ile kısıtlı!) uygulanabilir. Bilinen her ortam yaratıcı drama için uygundur.’

KS24: ‘Yaratıcı drama mekânı yastık gibidir, çünkü insanı rahatlatır.’

KS27: ‘Yaratıcı drama mekânı tohum gibidir, çünkü zamanla her şeye evrilebilir.’

Araştırmanın dördüncü alt problemi “Sınıf öğretmenlerinin yaratıcı drama katılımcısı kavramına ilişkin metaforik algıları nasıldır?” şeklinde düzenlenmiş ve sınıf öğretmenlerinin ön uygulama ve son uygulamadan elde edilen bulguları Tablo 4’te verilmiştir.

3.4. Sınıf Öğretmenlerinin Yaratıcı Drama Katılımcısı Kavramına İlişkin Metaforik Algıları

Tablo 4: *Yaratıcı Drama Katılımcısına İlişkin Sınıf Öğretmenlerinin Metaforik Algıları*

Ön uygulama			Son uygulama		
Kod	Frekans (f)	Öğretmen Kodu	Kod	Frekans (f)	Öğretmen Kodu
Çocuk	7	10,12,15,19,25,27,3	Hamur	4	4,26,27,23
Oyuncu	3	6,11,21,	Ben/Kendi/Öğrenci	3	12,18,17
Bebek	2	5,18,	Su	2	5, 16,
Diğer	1	1, 2, 4, 7, 8, 9, 13, 14, 17, 16, 20, 22, 23, 24, 26	Çocuk	2	10,25,
			Kuş	2	20,21,
			Diğer	1	1,2,3,6,7,8,9,11,13,1 4,15,19,22,24,

Tablo 4’te yaratıcı drama katılımcısına ilişkin sınıf öğretmenlerinin metaforik algılarına ilişkin ön uygulama bulgularına yer verilmiştir. En sık tekrar edilen kavramlar çocuk (7), oyuncu (3), bebek (2) olarak görülmektedir. “Diğer” seçeneğinde yer alan kavramlar; arkadaş, astronot, oyun hamuru, doğada keşif yapmaya çıkmış birisi, tuğla, arı, gölge, gökkuşağı, bilgin, masal kahramanı, çırak, sünger, bisiklet sürücüsü, aile, kedi olarak belirtilmiştir. Doğrudan katılımcı görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

KÖ2: ‘Yaratıcı drama katılımcısı uzayda keşfe çıkmış astronot gibidir, çünkü meraklı ve heyecanlıdır.’

KÖ8: ‘Yaratıcı drama katılımcısı bir binanın tuğlaları gibidir, çünkü yeni bir ürün ortaya konulacaksa bu herkesin kendinde olanı ortaya koymasıyla olur.’

KÖ14: ‘Yaratıcı drama katılımcısı gökkuşağı gibidir, çünkü katılımcı yaratıcı drama yağmuru altında kaldığında bir farklılıklar zincirinin içinde yeni öğrenmeler gerçekleştirilebileceğini görebilir.’

KÖ16: ‘Yaratıcı drama katılımcısı masal kahramanı gibidir, çünkü gerçek hayatta olmayacak rollere bürünebilir.’

KÖ22: ‘Yaratıcı drama katılımcısı sünger gibidir, çünkü verilen bilgileri emer, özümser; gerektiğinde içinde tuttuğu suyu başkalarına aktarabilir.’

KÖ25: ‘Yaratıcı drama katılımcısı parkta oynayan çocuk gibidir, çünkü neşeli, mutlu ve özgürdür.’

Yaratıcı drama katılımcısına ilişkin sınıf öğretmenlerinin metaforik algılarına ilişkin son uygulama bulgularında en sık tekrar edilen kavramların hamur (4), ben/kendi/öğrenci (3), su (2), çocuk (2), kuş (2) olduğu görülmektedir. “Diğer” seçeneğinde toplanan kavramlar ip, uzaya ilk ayak basan astronot, çikolata yiyen çocuk, takım oyuncusu, denizdeki dalga, palyaço, hayat, biz, iyi niyetli bir alıcı, renkli çiçek bahçesi, atom karınca, balık, maceracı kâşif, örgü olarak belirtilmiştir. Doğrudan katılımcı görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

KS1: ‘Yaratıcı drama katılımcısı ip gibidir, çünkü şekilden şekle girer.’

KS4: ‘Yaratıcı drama katılımcısı hamur gibidir, çünkü hangi malzemeyi koyarsanız o lezzeti alır, hangi şekli vermek isterseniz o şekle girer.’

KS5: ‘Yaratıcı drama katılımcısı su gibidir, çünkü hangi kaba koysan o olur.’

KS7: ‘Yaratıcı drama katılımcısı denizdeki dalga gibidir, çünkü bitmek tükenmez bir enerjisi vardır.’

KS8: ‘Yaratıcı drama katılımcısı palyaço gibidir, çünkü kılıktan kılığa girebilir.’

KS11: ‘Yaratıcı drama katılımcısı bizler gibidir, çünkü katılımcı herkes olabilir. Belirli bir sınırlama koymak doğru değildir.’

KS12: ‘Yaratıcı drama katılımcısı benim gibidir, çünkü koşa koşa gelir.’

KS15: ‘Yaratıcı drama katılımcısı atom karınca gibidir, çünkü her zaman enerjisi bitmeden eğlenerek çalışır.’

KS22: ‘Yaratıcı drama katılımcısı macerası kâşif gibidir, çünkü yaratıcı drama ile çıkacağı yolculukta, her durakta ayrı bir şey keşfedebilir, macera ve eğlence yanında keşfetmenin zevkini yaşar.’

KS24: 'Yaratıcı drama katılımcısı örgü gibidir, çünkü ilmik ilmik birleşir bir bütün oluşturur.'

KS26: 'Yaratıcı drama katılımcısı oyun hamuru gibidir, çünkü renklidir ve şekilden şekle girebilir.'

Araştırmanın beşinci alt problemi "Sınıf öğretmenlerinin değer kavramına ilişkin metaforik algıları nasıldır?" şeklinde düzenlenmiş ve sınıf öğretmenlerin ön uygulama ve son uygulamadan elde edilen bulguları Tablo 5'te verilmiştir.

3.5. Sınıf Öğretmenlerinin Değer Kavramına İlişkin Metaforik Algıları

Tablo 5: Değer Kavramına İlişkin Sınıf Öğretmenlerinin Metaforik Algıları

Kod	Ön uygulama		Kod	Son uygulama	
	Frekans (f)	Öğretmen Kodu		Frekans (f)	Öğretmen Kodu
Su	5	10,19,14,21,2	Su	7	3,10, 17, 26, 27, 14,16
İnsanlık	5	2,4,8,14,27	Hayat	3	1,21,22,
Yaşam	4	1,3,27,7	Aile	2	1,10,
Yemek	4	19,20, 25,8	Gökkuşluğu	2	4,25,
Kültür	3	1,13,2,	Güneş	2	7,8,
Aile	3	2,3,15,	Yorgan	2	19, 27,
Hazine	2	3,22	Yemek (Lezzetli, karışık)	2	12,15
Toplum	2	6,11,	Diğer	1	1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,12,13,1 4,15,16,17,18,19,20,21,22,23,2 4,25,26,27
Ay	2	9,19,			
Çocuk	2	9,25,			
Miras	2	22,26,			
Şeker-tatlı	2	5,15			
Hava	2	10,2,			
Ekmek	2	19,2,			
Nefes	2	24,27			
Diğer	1	4,5,6,7,8,9,10,11,12,13,14,15,1 6,17,18,20,21,22,23,24,25,26			

Tablo 5'te değer kavramına ilişkin sınıf öğretmenlerinin metaforik algılarına ilişkin ön uygulama bulgularına yer verilmiştir. Bu bölümde katılımcılardan üç tane kavram yazmaları beklenmiştir. Sınıf öğretmenlerinin cevapları incelendiğinde en sık tekrar edilen kavramlar su (5), insanlık (5), yaşam (4), yemek (4), kültür (3), aile (3), hazine (2), toplum (2), ay (2), çocuk (2), miras (2), şeker-tatlı (2), hava (2), ekmek (2), nefes (2) olarak görülmektedir. "Diğer" seçeneğinde yer alan kavramlar gökkuşluğu, mutluluk, bulut, okyanus, trafik tabelası, çiçek, anahtar, arkadaş, ağaç, toprak, kırmızı çizgi, kültürel devamlılık, farklılıklara saygı, kolon, dil, mıknaş, kıymet, duygu, sonsuz bir incelik, kitap, kalkan, iksir, ihtiyaç, felsefe, ruh, kalp, oksijen, beyin, elmas, el, yıldız, anne, sağlık, kıyafet, kağıt, kalem, göz, tohum, yasa, biyografi olarak belirtilmiştir. Doğrudan katılımcı görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

KÖ6: 'Değer trafik tabelası gibidir, çünkü insanlar için vardır.'

KÖ7: 'Değer yaşandığı ve yaşatıldığı çevrenin fotoğrafı, aynası gibidir, çünkü insanlar ya da canlılar hatta doğa kendi içinde sistematiği olan bir düzeni temsil eder. Neyin ön planda olduğunu gösterir. Örneğin bir toplumda bilgi, okumak değerliyse o toplumdaki evlerin odalarında kitaplıklar vardır. Bir toplumda madde, eşya değerliyse evlerde eşyalardan biblolaradan adım atacak yer kalmaz.'

KÖ9: 'Değer ağaç gibidir, çünkü ağacın dalları gibi kökten sağlam başlarsa, devamı uzantısı da sağlam ve iyi olur.'

KÖ10: 'Değer hava gibidir, çünkü olmazsa toplum boğulur.'

KÖ12: 'Değer dil gibidir, çünkü her toplumda farklılık gösterir.'

KÖ19: 'Değer ekmek, su gibidir, çünkü toplum içinde yaşıyorsak olmazsa olmaz.'

KÖ22: 'Değer miras gibidir, çünkü geçmişten günümüze veya günümüzde oluşan önemsenmesi ve aktarılması gereken olguların yasal ve doğal olarak diğer kuşaklara aktarıldığı en önemli unsurlardan biridir.'

KÖ26: 'Değer yasa gibidir, çünkü uyulması gereken kurallar bütünüdür.'

Tablo 5'te değer kavramına ilişkin sınıf öğretmenlerinin metaforik algılarına ilişkin son uygulama bulgularına da yer verilmiştir. En sık tekrar edilen kavramlar su (7), hayat (3), aile (2), gökkuşağı (2), Güneş (2), yorgan (2), yemek (lezzetli, karışık) (2) olarak görülmektedir. "Diğer" seçeneğinde yer alan kavramlar; masa, insanı insan yapan özellikler, milli kültür, Dünya, kale, makyaj yapmak, rengarenk uçurtma, okuldan eve dönen çocuk, kıyafet, cıvata, miting alanı, atasözleri, buzdağı, içerisinde yer aldığı bir toplum, denizin tuzu, elmas, hap, en iyi arkadaş, yıldız, Ay, karga, drama, bebek, nefes, Atamız, yaşam pınarımız, kimlik, ayna, festival, birikim, özgüven güç, yaşamdaki mucizeler, ilahi adalet, gözlük camı, uçurtma, kalkan, silah, çikolata, resim, kalp, beyin, çiçek bahçesi, ilaç, bal, insan, hava, parmak izi, yağmur, turnusol kağıdı, tutkal, puzzle, binanın kolonları, teşbih, ağaç, esnemek, şal, kuş, ütopya, toplumdaki aile bağı, orman, ağrı kesici, çay olarak belirtilmiştir. Doğrudan katılımcı görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

KS1: 'Değer masa gibidir, çünkü bir ayağı olmazsa masa ayakta durmaz, değerlerimiz de böyledir, bir tanesi bile olmazsa olmaz.'

KS4: 'Değer gökkuşağı gibidir, çünkü her bir renk gibi bizi biz yapan değerler birbirinden farklı ama beraberken güzeldir.'

KS5: 'Değer cıvata gibidir, çünkü parçaları bir arada tutar.'

KS6: 'Değer buzdağı gibidir, çünkü görüldüğünden çok daha fazla şey ifade eder.'

KS11: 'Değer yaşam pınarımız gibidir, çünkü bizler değerlerimiz ile ayakta duruyoruz, varız. Kaybedersek yaşam pınarımız kurumuş olur.'

KS12: 'Değer festival gibidir, çünkü insanları bir araya getirir.'

KS22: 'Değer tutkal gibidir, çünkü toplumları, bireyleri bir arada tutan en güçlü yapıştırıcıdır.'

KS23: 'Değer binanın kolonları gibidir, çünkü sağlam olması ve eksikliği binanın yapısını etkiler.'

KS27: 'Değer yorgan gibidir, çünkü bütün olumsuzlukların üzerini örtebilir.'

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışmada yaratıcı drama etkinlikleri ile değerler eğitimi uygulamaları vasıtasıyla sınıf öğretmenlerinin yaratıcı drama ve onunla ilişkili temel kavramlar ile değerler eğitimi kavramlarına yönelik metaforik algıları belirlenmeye çalışılmıştır. Bu temel amaç doğrultusunda etkinlikler öncesi ve sonrasında sınıf öğretmenlerinin ilgili kavramlar hakkında oluşturdukları metaforlar incelenerek araştırmaya ilişkin sonuçlara ulaşılmış ve araştırmacının alt problemlerindeki sıra ile maddeler halinde sunulmuştur. Ardından sonuçlar alan yazınla tartışılmış ve geliştirilen öneriler sıralanmıştır.

4.1. Sonuçlar

- Yaratıcı dramaya ilişkin sınıf öğretmenlerinin metaforik algılarına ilişkin ön uygulama sonuçlarına bakıldığında en sık tekrar edilen kavramların hayat, gökkuşağı, maske, müzikal-tiyatro sahnesi; son uygulamada ise uzay-evren, okyanus, gökkuşağı olduğu görülmüştür. Yalnızca bir kez tekrar edilen kodlara bakıldığında sınıf öğretmenlerinin ön uygulamada 17, son uygulamada 23 farklı metafor ürettikleri; son uygulamada ön uygulamaya göre daha çeşitli metafor ürettikleri belirlenmiştir. Bununla beraber sınıf öğretmenlerinin "Diğer" başlığı altında 'yaratıcı drama' kavramına ilişkin ürettiği frekansı 1 olan metaforlar incelendiğinde ise ön uygulamada 16, son uygulamada ise 21 farklı metafor olduğu görülmektedir.
- Yaratıcı drama liderine ilişkin sınıf öğretmenlerinin metaforik algılarına ilişkin ön uygulama sonuçlarına bakıldığında en sık tekrar edilen kavramların orkestra şefi-maestro, sihirbaz, rehber, sanatçı, su, arkadaş; son uygulamada ise orkestra şefi, Güneş, su, dost olduğu görülmüştür.

Yalnızca bir kez tekrar edilen kodlara bakıldığında sınıf öğretmenlerinin ön uygulamada 14, son uygulamada 15 farklı metafor ürettikleri; son uygulamada ön uygulamaya göre nispeten daha çeşitli metafor ürettikleri görülmüştür. Sınıf öğretmenlerinin ‘yaratıcı drama lideri’ kavramına ilişkin ürettiği metaforlara bakıldığında ön uygulamada katılımcı, antrenör, eğlenceli bir ebeveyn, trenin taşıyıcı kısmı, atom karınca, bukalemun, ayna, dünya, psikolog, Yılmaz Vural, kuş, güneş, kitap, şoför; son uygulamada ise şoför, rehber, ülkenin yöneticisi, aile, kapalı bir kutu, takım kaptanı, bukalemun, ressam, vida, izci, dağ, tren istasyonu, silgi, gölge, sihirbaz olarak ifade edilmiştir.

- Yaratıcı drama mekanına ilişkin sınıf öğretmenlerinin metaforik algılarına ilişkin ön uygulama sonuçlarına bakıldığında en sık tekrar edilen kavramların ev-yuva, Dünya, oyun parkı, sahne, mutfak, gökyüzü; son uygulamada ise evren, Dünya, sonsuzluk, doğa, oda olduğu görülmüştür. Yalnızca bir kez tekrar edilen kodlara bakıldığında sınıf öğretmenlerinin ön uygulamada 9, son uygulamada 14 farklı metafor ürettikleri; son uygulamada ön uygulamaya göre daha çeşitli metafor ürettikleri görülmüştür. Sınıf öğretmenlerinin ‘yaratıcı drama mekanı kavramına ilişkin ürettiği metaforlara bakıldığında ön uygulamada uzay boşluğu, hayat, sinemadaki yeşil alan, panayır, düğün alanı, fantastik bir ortam, bilim merkezi, doğa, kuantum; son uygulamada ise yaşam olan her yer, ev, kara delik, mısır çarşısı, lunapark, boş bir yer, tiyatro sahnesi, panayır, toprak, okyanus, saray, yastık, dergâh, tohum olarak ifade edilmiştir.
- Yaratıcı drama katılımcısına ilişkin sınıf öğretmenlerinin metaforik algılarına ilişkin ön uygulama sonuçlarına bakıldığında en sık tekrar edilen kavramların çocuk, oyuncu, bebek; son uygulamada ise hamur, ben/kendi/öğrenci, su, çocuk, kuş olduğu görülmüştür. Yalnızca bir kez tekrar edilen kodlara bakıldığında sınıf öğretmenlerinin ön uygulamada 15, son uygulamada 14 farklı metafor ürettikleri görülmüştür. Sınıf öğretmenlerinin ‘yaratıcı drama katılımcısı’ kavramına ilişkin ürettiği metaforlara bakıldığında ön uygulamada arkadaş, astronot, oyun hamuru, doğada keşif yapmaya çıkmış birisi, tuğla, arı, gölge, gökkuşağı, bilgin, masal kahramanı, çırak, sünger, bisiklet sürücüsü, aile, kedi; son uygulamada ise ip, uzaya ilk ayak basan astronot, çikolata yiyen çocuk, takım oyuncusu, denizdeki dalga, palyaço, hayat, biz, iyi niyetli bir alıcı, renkli çiçek bahçesi, atom karınca, balık, maceracı kâşif, örgü olarak ifade edilmiştir.
- Değer kavramına ilişkin sınıf öğretmenlerinin metaforik algılarına ilişkin ön uygulama sonuçlarına bakıldığında en sık tekrar edilen kavramların su, insanlık, yaşam, yemek, kültür, aile, hazine, toplum, ay, çocuk, miras, şeker-tatlı, hava, ekmek, nefes; son uygulamada ise su, hayat, aile, gökkuşağı, Güneş, yorgan, yemek (lezzetli, karışık) olduğu görülmüştür. Yalnızca bir kez tekrar edilen kodlara bakıldığında sınıf öğretmenlerinin ön uygulamada 40, son uygulamada 63 farklı metafor ürettikleri; son uygulamada ön uygulamaya göre daha çeşitli metafor ürettikleri görülmüştür. Sınıf öğretmenlerinin ‘değer’ kavramına ilişkin ürettikleri metaforlara bakıldığında ön uygulamada gökkuşağı, mutluluk, bulut, okyanus, trafik tabelası, çiçek, anahtar, arkadaş, ağaç, toprak, kırmızı çizgi, kültürel devamlılık, farklılıklara saygı, kolon, dil, mknatsız, kıymet, duygu, sonsuz bir incelik, kitap, kalkan, iksir, ihtiyaç, felsefe, ruh, kalp, oksijen, beyin, elmas, el, yıldız, anne, sağlık, kıyafet, kağıt, kalem, göz, tohum, yasa, biyografi; son uygulamada ise milli kültür, Dünya, kale, makyaj yapmak, rengarenk uçurtma, okuldan eve dönen çocuk, kıyafet, civata, miting alanı, atasözleri, buzdağı, içerisinde yer aldığı bir toplum, denizin tuzu, elmas, hap, en iyi arkadaş, yıldız, Ay, karga, drama, bebek, nefes, Atamız, yaşam pınarımız, kimlik, ayna, festival, birikim, özgüven güç, yaşamdaki mucizeler, ilahi adalet, gözlük camı, uçurtma, kalkan, silah, çikolata, resim, kalp, beyin, çiçek bahçesi, ilaç, bal, insan, hava, parmak izi, yağmur, turnusol kağıdı, tutkal, puzzle, binanın kolonları, teşbih, ağaç, esnemek, şal, kuş, ütopya, toplumdaki aile bağı, orman, ağı kesici, çay olarak ifade edilmiştir.

4.2. Tartışma

Bu çalışmada sınıf öğretmenlerine yaratıcı drama ile değerler eğitimi uygulamaları öncesi ve sonrasında sınıf öğretmenlerinin yaratıcı drama, yaratıcı drama lideri, yaratıcı drama mekanı, yaratıcı drama katılımcısı ve değer kavramlarına ilişkin ürettikleri metaforların geneline bakıldığında; üretilen metaforların son uygulamada ön uygulamaya oranla çeşitlilik gösterdiği tespit edilmiştir. Alan yazında drama ile değerler eğitimine yönelik yapılan araştırmalar incelendiğinde çalışmaların yaratıcı

dramanın ve değer eğitiminin etkililiği, değer eğitiminde dramanın bir yöntem olarak kullanılması, yaratıcı drama ile değerler eğitimi paydaşların görüşlerinin alınması, yaratıcı drama ve değer eğitimi kavramlarına yönelik ayrı ayrı metafor çalışmaları başlıkları altında toplandığı ancak her iki kavramı (yaratıcı drama ve değer eğitimi) birlikte ele alan metafor çalışmasına rastlanmadığı görülmüştür. Bu sebeple sonuçlar alan yazında bulgular ile genel olarak tartışılmıştır.

Alan yazında bu çalışma kapsamında sınıf öğretmenlerinin yaratıcı drama ve ilişkili kavramları ile ilgili ifade ettikleri metaforlara farklı çalışmalarda da denk gelmektedir. Gündoğan ve Ergenekon'un (2019) drama kavramına yönelik algıların metaforlar yoluyla tespit edilmesini hedefleyen araştırmasında da en yüksek frekansa sahip sınıflandırmaların dramanın yaşamı yansıtmayı, canlandırmaların olması, rahatlatıcı olması, bilgi ve beceri kazandırması, yaratıcılığı ortaya çıkarması olarak ifade edilmiş olması bu çalışmanın sonuçları ile örtüşmektedir.

Gündüz, Saygılı ve Sulak (2014) tarafından yapılan çalışmada ise sınıf öğretmenlerinin üçüncü sınıf öğrencilerine değerler eğitimiyle kazandırılmak istenen davranışlara yönelik metaforik algılarını incelemiş ve öğretmenlerin metafor üretirken daha çok algı, şekil, kişi, olay benzetmeleri yaptıklarını ifade etmişlerdir. Bu çalışmada da sınıf öğretmenlerinin değer kavramı ile ilgili ürettikleri metaforlar aynı özellikleri taşımaktadır. Batmaz ve Erdoğan (2019) yaptığı çalışmada sınıf öğretmenlerinin değerler eğitimi ile ilgili görüşlerini almış ve öğretmenlerin büyük çoğunluğunun değerler eğitimi kavramının insanlığın yaşamında önemli bir kavram olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu çalışmada da sınıf öğretmenlerinin değer kavramı ile ilgili ifade ettikleri metaforlar, öğretmenlerin değer eğitimi önemseyişini göstermektedir.

Erdem Zengin (2014) ilkökul öğrencilerinin bazı değerlere yönelik yaratıcı drama yöntemini kullandığı araştırmasında, deney grubunda kontrol grubuna göre değer öğretiminde daha başarılı olduğu sonucunu bulmuştur. Dramanın değerler eğitiminde bir yöntem olarak kullanıldığı araştırmalardan Gervais (2006) ve Bouchard (2010) tarafından yapılan araştırmalarda da değerlerin kazanımında dramanın etkili bir yöntem olduğu vurgulanmıştır. Çelik ve Buluç (2018) tarafından yapılan bir çalışmada disiplinler arası yaklaşımla değerler öğretiminde yaratıcı drama yöntemini kullanmanın, değerlerin kazandırılmasında oldukça etkili olduğu, öğrenme sürecini somutlaştırdığı, eğlenerek öğrenme ortamı oluşturduğu araştırma sonuçlarında belirtilmiştir.

4.3. Öneriler

- Değerler eğitiminde drama uygulamalarının yaygınlaştırılması sağlanabilir.
- Bu araştırma Türkiye genelinde sınıf öğretmenliği yapan 27 katılımcı ile yürütülmüştür, katılımcı sayısı artırılarak uygulanabilir.
- Değerlerin öğretim programında doğrudan yer aldığı düşünülürse yalnızca sınıf öğretmenlerinin değil, diğer branş öğretmenlerinin de drama ile değerler eğitimi uygulamalarına katılımı sağlanabilir.

KAYNAKLAR

- Adıgüzel, H. Ö. (2014). *Eğitimde yaratıcı drama*. Ankara: Pegem Akademi.
- Altan, M. Z. (2011). Çoklu zekâ kuramı ve değerler eğitimi. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 1(4), 53-57.
- Batmaz, O, Erdoğan, T. (2019). Sınıf öğretmenlerinin değerler eğitimine yönelik görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 27 (6), 2681-2692 . DOI: 10.24106/kefdergi.3594
- Beldağ, A. (2019). Öğretim programlarında değer eğitimi. S. Z. Genç, A. Beldağ (Eds.), *Karakter ve Değer Eğitimi Farklı Bakışlar, Örnek Etkinlikler* içinde (ss. 135-144). Ankara: Pegem Akademi.
- Beldağ, A., Özdemir, Ü. & Nağacı, A. (2016). Yedinci sınıf sosyal bilgiler dersindeki değerlerin kazanılma düzeyinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi (Erzurum İli örneği). *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20 (3), 1185-1199.

- Bouchard, N. (2010). A narrative approach to moral experience using dramatic play and writing. *Journal of Moral Education*, 31(4), 407-422.
- Coşkun, M. (2010). Lise öğrencilerinin iklim kavramıyla ilgili metaforları (Zihinsel İmgeleri). *Turkish Studies. International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish and Turkic*. Volume 5, Issue 3.
- Creswell, J.W. & Miller, D.L. (2000). Determining validity in qualitative inquiry. *College of Education, The Ohio State University*, 39(3), 124-130.
- Çelik, Ö. & Buluç, B. (2018). Disiplinler arası yaklaşımla değer öğretiminde yaratıcı drama yönteminin kullanılması. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 20(1), 67-88.
- Çepni, S. (2009). *Araştırma ve proje çalışmalarına giriş*. Trabzon.
- Erdem Zengin, E. (2014). *Yöntem Olarak Yaratıcı Drama Kullanımının İlkokul 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programındaki Değerlere Etkisi*. (Yüksek Lisans Tezi), Niğde Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Niğde.
- Fichter, J. H. (1990). *Sosyoloji nedir?* (N. Çelebi, Çev.). Konya: Selçuk Üniversitesi.
- Gervais, M. (2006). Exploring moral values with young adolescents through process drama. *International Journal of Education & The Arts*, 7(2), 1-34.
- Gündoğan, A. & Ergenekon, E. (2019). "Drama Hayattır" bir metafor analizi çalışması. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 27 (4) , 1777-1786 . DOI: 10.24106/kefdergi.3317
- Gündüz, M., Saygılı, G. & Sulak, S. E. (2014). Sınıf öğretmenlerinin 3. sınıf öğrencilerine değerler eğitimiyle kazandırılmak istenen davranışlara yönelik metaforik algıları. *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi: Teori ve Uygulama [Journal of Education and Humanities: Theory and Practice]*, 5(10), 73-94
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel.
- McCaslin, N. (1990). *Creative drama in the classroom*. California: Longman 5th. Ed.
- Şahin Çakır, Ç. (2019). Gelişimsel araştırma yöntemi. H.Özmen, O. Karamustafaoğlu (Eds.), *Eğitimde Araştırma Yöntemleri* içinde (ss 344-366). Ankara: Pegem Akademi.
- TDK. (2021). *Güncel Türkçe Sözlük*. <https://sozluk.gov.tr/>. Adresinden 20 Mart 2021 tarihinde erişilmiştir.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, K. (2010). Nitel araştırmalarda niteliği artırma. *İlköğretim Online*, 9(1), 79-92.